

אולכסנדר ירבנטס

מאוקראינית: אלכס אורבך

מתוך המחזור "שיעורים קלאסיים"

מכתב קצר לאולסיה

שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא
 גָּבֵר וְאִשָּׁה
 שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא
 עֲשָׂרִים שָׁנָה אַחַר כֶּךָ
 בְּהֶכְרַח וּבְדִאֲוָה
 יִפְגְּשׁוּ שׁוֹב
 וַיִּדְבְּרוּ עַל
 שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא

אַתְּ תִּהְיֶי אֲזוּ בְּגִיל...
 מְצֻטְעָר לֹא שׁוֹאֲלִים נְשִׁים שְׁאֵלוֹת כְּאֵלוֹ
 פְּשׁוּט נִהְיָה מְבַגְּרִים יוֹתֵר כְּלוֹמֵר
 מְנַסִּים וְחֻכְמִים יוֹתֵר
 בְּשָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא בְּשָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא
 שְׁלֵמָה

וְחָשׁוּב וּמֵהוּתִי יוֹתֵר מִהַכֹּל
 שְׁלֵא אֶתְּ וְלֹא אֲנִי לְחֹדֵר
 אוּ בְיַחַד
 בְּהַחֲלֵט לֹא
 שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא שָׁאבֶּאדָּאבֶּאדָּא
 שָׁאבֶּאדָּא דָּאבֶּאדָּא דָּא
 עַל כְּלוֹם

שנוגע בחיים היומיומיים, בשגרותי ובפרוזאי, בכי החיים המינוריים והמרגשים של מערך היחסים המשפחתיים והקשר שבין הבן, הדובר להוריו; השיר (בעמוד 30) מופיע כמו סיפור ברצף של סצנות-תמונתיות רצות המתארות התרחשות בזמן עד לרגע ההתעוררות מהחלום. השיר נוגע בסוגיות פילוסופיות אנושיות עמוקות במונחים של "זמן ובמרחב", "זיכרון", "ממשות", "קיום" ו"ישות": "...השוק הומה והעוברים ושבים נראים לי מכרים/ ואמא סוחבת לבדה את התפוזים/ אלה הם תפוזים שתקלף לנר/ ושפזרים הם את הנפש/ עד כפי הטמעת כח להתמיד בישות/ ואני נמלא כח וממהר לחפש את אמי/ שמתה/ לסייע בידי עד שאני מתעורר..." המקום המובהק ביותר של הופעת הישות, או חשיפת הישות, הוא הגילום שלה בתפוזים שיקולפו ושירו את נפש הילדים. זאת הישות הנגלית והנחשפת באורה של הפואטיקה, המילים שחושפות את האמת ביסודו של היש, שאילולא הן הפילוסופיה, רעיון הישות, היתה נותרת עיוורת, במחשכים. השירה היא התרחשות של אמת. אמת שאינה מסמן של יחס (אמת או שקר), כפי שאנו מורגלים לחשוב, אלא אמת של אירוע.

השירים של המשורר המפלט עם המוות, המתנייד בין החיים למוות, בין המודע ללא מודע או הקרבה הגדולה שבין החיים למוות ושאלת ה"יש", ה"קיום", ה"היות" והישות בהקשר של הורי הדובר שהלכו לעולמם, ובמיוחד בהקשר של האם (אם כי בספריו הקודמים הרבה עלון לכתוב על אביו) הם טעמי השירים שבהם הגיעה אמירתו של המשורר ומחשבתו של ההוגה, הפילוסוף, נקודת הקרבה הגדולה ביותר ביניהן. נקודת הקרבה ההדוקה ביותר שבין האתי לאסתטי, התיאורית לפואטיקה, המחשבה לדבר המגולם באמצעות המילים וההגחה של המעשה הפואטי כאירוע מזוכך של אמת. ♦

מראי מקום

1. על המהות המקורית של הפיוט, אמנות השירה, כאי-ההסתרה והגילוי של היש ראו: מרטין היידיגר, 2017, מקורו של מעשה האמנות, מגרמנית: אדם טננבאום, הקיבוץ המאוחד: 129-133.
2. הציור על העטיפה, רונית עלון, "שאון הלילה", שמן על בד, 20x20, עיצוב העטיפה: רומית דורות ברגר.
3. ראו בהקשר זה: אורציון ברתנא, "משורר טוב במקום טוב", אתר סלונט, 5.10.23.
4. ראו: כנצי שרייבר צדוק עלון (2016), פרקי אבות פילוסופיים, בין פרקי אבות לפילוסופיה המערבית, תל אביב, גמא: 11-43.
5. ראו למשל: צדוק עלון (2012), אנסה הקולמוס ואראה, עמדה.

אולכסנדר יִרְבֵּנְטְס, צילום: טטיאנה דבידנקו

אולכסנדר יִרְבֵּנְטְס (1961) – משורר, סופר, מחזאי ומתרגם אוקראיני. פרסם עשרות ספרים ותרגומי ספרות. ירבנטס זכה בשורה ארוכה של פרסים אוקראיניים ובינלאומיים. ממייסדיה של הקבוצה הספרותית "בר-בה-בו", אשר התבססה על רעיון הספרות הבורלסקית, ההומוריסטית והקרנבלית נוכח התפוררותה ההדרגתית של ברית המועצות והיווסדה של אוקראינה העצמאית בסוף שנות ה-80 ותחילת שנות ה-90 של המאה העשרים. מתגורר באירפין.

שיעור ג'

הכל בְּאֵדָם אָמור לְהִיּוֹת יָפָה:
מחֲשָׁבוֹת וּרְגִישוֹת,
מְעִיל וְחֻלְצָה,
גְּרָבִים, כְּתָפוֹת,
תְּסַרְקָת, גְּבוֹת, רִיסִים,
שְׁפָתִים וְשָׁנִים
חֲלַל הַפֶּה, הַקְרוֹם הַרִירִי,
הַשֶּׁעַר עַל הָרֵאשׁ,
בְּמַפְשָׁעָה וּמַתַּחַת לְבִתֵּי הַשָּׁחִי,
צְפָרְנִים, עוֹר, יְבֻלוֹת עַל עֵקְבִים,
דָּם, לִימְפָה,
מִיץ קֶבֶה,
אֲבָרֵי מִין וְצוֹאָה.

הַחֵיוֹד הַיְחִיד שֶׁלוֹ,
הַעֵינִים הַיְחִידוֹת שֶׁלוֹ.

שיעור א'

טְפָה אַחַר טְפָה לְסַחַט מְעַצְמָךְ אֶת הָעֶבֶד.
טְפָה אַחַר טְפָה.
לְסַחַט.
מְעַצְמָךְ.
לְאִט־לְאִט לְלַחֵץ אוֹתוֹ הַחוּצָה –
הַכֹּל עַל הַנֶּיֶר,
עַל הַנֶּיֶר...
לְרוֹקֵן, לְסַחַט,
כְּמוֹ מִשְׁחָה מֵתוֹךְ שְׂפּוֹפֶרֶת,
עַד שֶׁתִּבֵּין
שֶׁסַּחַטָּת – הַכֹּל,
עַד סוּפוֹ!

אֲזוּ, בְּעִזִּי!
מִתְחִילִים לְסַחַט
מְעַצְמָנוּ
עֶבֶד
אֱלֹהִים
פְּלוֹנֵי אֱלֹמוֹנֵי...

אלכס אורבוכ (1985) הוא משורר, מתרגם וחוקר ספרות. פרסם שלושה ספרי שירה ומגוון תרגומי טקסטים ספרותיים מעברית, רוסית, אוקראינית, אנגלית ואליהן. תרגומיו התפרסמו בכתבי עת שונים.

המתרגם מודה לנועה מינסטר וללאה קליבנוף-רון על העריכה.